

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége
Bp. XVI. kerületi csoportjának
2016. novemberi kiadványa

A témához kapcsolódó rendezvényünk 2016. november 2-án 18–20 óra között lesz a Rákosszentmihályi Civil Házban (1161 Budapest, Rákosi út 71.)

Találjuk meg egymást a szolidarizmusban!

Tartalom

I. Bevezetés.....	1
II. Az egyén és a társadalom	2
III. A szolidaritás és a szolidarizmus.....	3
IV. Jövők záloga – ifjúságunk – nevelése a szolidarizmus eszménye szerint	4
V. A szolidarizmus filozófiai alapja a perszonalizmus – a Biblia és pápai enciklikák nyomán.....	5
V./1. A szolidaritás eszmerendszere.....	6
V./2. A szolidaritás társadalmi, gazdasági rendezési elve	7
V./3. A szolidáris erkölcsi magatartás.....	8
VI. A szolidarizmus magyarországi iránymutatásait tíz pontban foglaltuk össze.....	9
VII. Bemutatkozás	9

I. Bevezetés

Idézünk Terdik Sebestyén görögkatolikus teológus *Gyenge gondolattól a gyöngéd gondolatig* című írásából:

„A posztmodern (modern utáni) egyre nagyobb figyelmet fordít a modernizáció belső ellentmondásaira, illetve kétértelműségeire. A vidéken szétszórt, illetve a nagyvárosokba verődött tömegek nagy része korántsem a testvériség vagy a **szolidaritás** megvalósítói és élvezői, hanem elidegenedett, magányos embertömegek, amelyeket új hatalmi mechanizmusok – különösen a reklámok és a médiák – a **fogyasztói társadalom** elvakult alattvalóivá tettek. Az ipari fejlődés nem egyszerűen általános jólétet idézett elő, hanem továbbnövelte az igen gazdagok és igen szegények közötti távolságot. Ugyanakkor a természet meghódítására irányuló átgondolatlan igyekezet a természet és az emberi életkörnyezet pusztta létét is veszélybe sodorta.”

A modern demokrácia nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Sokan annyira elszigetelődtek, hogy demokratikus jogaikat nem gyakorolják, ugyanakkor jelentkezik a másik véglet. Már nemcsak a politikában, hanem a civil társadalomban is alakulnak csoportok, amelyek igazságtalan előnyöket, érdemtelen anyagi javakat, milliárdokat igyekeznek szerezni maguk számára, a közjó kárára. Ők az együttműködés, illetve az igazságos verseny helyett törvényesnek álcázott erkölcstelen módszerekkel szeretnének meggazdagodni, illetve a társadalmi tisztségviselés területén hazugságok, rágalmozások terjesztésével próbálják megelőzni azokat, akik náluk jobban, értelmesebben tudják megoldani a problémákat. Ennek következménye az erkölcsi és szakmai területeken a kontraszelektált réteg szélesedése, és az ezzel együtt jelentkező **korrupció**, valamint a rossz értelemben vett **spekuláció** terjedése.

Meggyőződésünk szerint a keresztény világnézetű szolidarizmus hivatott a modern demokrácia kiigazítására, ez tud megfelelni a posztmodern kihívásoknak.

Ha nem ügyelünk, nem vigyázunk, akkor a demokrácia felmorzsolódik az önző egyéni és a csoportérdekek ellentmondásaiban – a szolidaritás, a keresztény értékrend hiánya esetén. Bibliai intelem szerint: „Fölösleges kérdéseken és szavakon nyargalnotok, amiből csak irigykedés, veszekedés, káromlás, rosszhiszemű gyanúsítás és zavart eszű, igazság híján lévő emberek torzsalkodása származik” (P. Tim 6, 4-5)

II. Az egyén és a társadalom

Életünk minősége és lehetőségeink attól függnék, hogy milyen a társadalmi struktúránk, és a velünk élő emberek hogyan viselkednek, milyen a viszony az egyén és társadalom között. Az egyén viselkedése az elsődleges, mert a csupa „angyalokból” álló társadalom csak jó lehet.

XI. Pius írja *Divina Redemptoris* kezdetű apostoli levelében: „... a társadalom olyan természetes eszköz, melyet az ember célja eléréséhez felhasználhat, és fel is kell használnia. Az emberi társadalom van az emberért és nem fordítva.”

Ugyanakkor a rossz társadalmi struktúra (berendezkedés) lehetőséget ad a gazembereknek, hogy büntetlenül hajtsák végre gaztetteiket. A rabszolgatársadalom ilyen szempont szerint rossz társadalmi struktúra, mert engedélyezi a rabszolgatartónak, hogy kénye-kedve szerint kínozza, esetleg meg is ölje rabszolgáját. (A keresztény világnézet a rabszolgatartókat is Isten jó képmásává akarja tenni.) Fentiek értelemben ugyancsak rossz az a struktúra, melyben sokaknak azért kell embertelen körülmények között dolgozniuk és tengődniük, hogy kevesek igen hatalmas gazdagságban élhessenek.

„Lám a munkabér, amelyet a földjeiteket learató munkásoktól visszatartottatok, az égre kiált, s az aratók jajszava a seregek Urának fülébe jut. Ti a földön bőségben éltetek és dőzsöltetek, de a levágás napjára **hizlaltátok szíveteket.**” (Jak 5, 4-5)

Különösen a liberális, vadkapitalista társadalomban vált nyilvánvalóvá, hogy a munkaadók egy része visszaél helyzetével, kizsákmányolja a munkásait. Megszületnek a szociális kérdésekkel foglalkozó pápai körlevelek.

II. János Pál *Sollicitudo rei socialis* kezdetű enciklikája kifejti: „A szolidaritás segít bennünket abban, hogy a másik emberben személyt lássunk, és ne valamiféle eszköznek tekintsük, akinek munkaképességét és testi erejét csekély bérért kizsákmányoljuk, és magára hagyjuk, ha már nem hajt hasznot. Lássuk őt hozzánk hasonlóan mint segítőtársat.”

Tehát ne hagyjuk az utcán megfagyni, ha munkaerejére már nincs szükség! A szolidarizmus elismeri az élethez való elsődleges természetjogot, és előír olyan erkölcsi követelményeket, amelyek a jogi paragrafusok felett állnak. Hamis állítás az, miszerint bírói döntés etikai értékelésen nem alapulhat. **A jog belső kötelezettsége éppen az, hogy essen egybe a természetjoggal és az erkölcsi parancsokkal.**

Centesimus Annus c. körlevelében II. János Pál pápa rámutatott arra a veszélyre, amely Magyarországot a moszkvai szocializmus bukása után fenyegeti.

Ennek a veszélynek a lényege abban áll, hogy a történelmi küzdőporondon győztesként a kapitalizmus gazdasági rendszere maradt, nemcsak előnyeivel, hanem hibáival, hátrányaival is. Ez veszélyt jelent a nyugati világra is, mert a moszkvai szocializmus bukását saját rendszerük egyoldalú győzelmeként fogják fel, és ezért nem törekednek annak szükséges korrekciójával.

A szükséges korrekció: a szolidarizmus elterjesztése, a keresztényszociális gondolkodású szolidarizmus építése. A keresztény szolidarizmus határozottan különbözik a szocialistának nevezett, magukat szolidárisnak feltüntetett társadalmi eszmerendszerektől.

A szocializmus megvalósításának próbálkozásai közül hármat mi, magyarok is közvetlenül átéltünk, illetve napjainkban is átélünk. Ezek mind távol álltak és állnak a szolidarizmustól.

1. Sikertelen volt a tudománytalan rasszista elméletre épített német nemzeti szocializmus kegyetlen világhuralmi törekvéseivel együtt.
2. Ugyancsak alkalmatlannak bizonyult a társadalmi problémák megoldására az osztályharcra épített orosz bolsevik szocializmus, melynek embertelen diktatúráját maga az orosz nép döntötte meg.

Mindkét szocializmus a pszichológia szemszögéből nézve valójában a közepes és gyenge képességű, az átlagnál jóval erkölcsstelenebb emberek egypártrendszerű összefogása volt a hatalom és az ezzel járó előnyök megszerzésért – maffiákra jellemző tulajdonságokkal.

3. A harmadik szocializmust napjaink MSZP pártja képviseli. Az MSZP kétszeres választási ciklusa alatt a „jóléti rendszerváltás” hirdetésével egyszerre növelte a létminimum alatt élők széles táborát és a bankok hatalmas nyereségét, amely a nyugati kapitalista világ profitját is megközelítette. A hibás túlköltekezés miatt a károsan nagymértékű államadósság pedig egyre csak növekedett. A kormányzó

MSZP magyar szocializmusa azért volt sikertelen, mert szövetségre lépett az SZDSZ-szel, és így megtalálhatók voltak benne a helytelen liberális elképzelések a lélekölő kábítószerket pártoló szabadossággal együtt, a hajléktalanok tömegéről nem is beszélve.

Ma már tudjuk, hogy az említett mindhárom szocializmus zsákutca, és csak eltorzult félmegoldásokkal tud szolgálni, mert egyik se vette, és most sem veszi észre, hogy az embernek nemcsak teste, lelke is van. Nem törődtek, illetve nem törődnek az ember szellemi igényeivel, az igazságossággal, az emberi személy méltóságával. A keresztény szolidarizmust pedig éppen a test és lélek harmóniája teszi kerek egészé, és ez által tud teljes értékű megoldást, jó értékrendet nyújtani.

Az emberiség fejlődésében kétezer évvel ezelőtt fordulópont történt, ami megváltoztatta a világot. Nem fegyverekkel, nem erőszakkal, hanem azáltal, hogy az emberszámba sem vett keresztény rabszolgák és a hétköznapi egyszerű keresztényei magasabb színvonalú szellemi és erkölcsi életet sugároztak maguk körül, mint az uralkodó világi hatalmasságok. Keresztény hagyományok alapján a keresztény szolidarizmus azt hirdeti: itt az ideje annak, hogy elkezdődjön az emberiség felemelése magasabb, igazságosabb, emberibb társadalmi szintre. Ezért emberközpontú és szolidáris. Nemcsak osztogat a rászorulóknak, hanem segítséget is nyújt ahhoz, hogy felemelkedjenek. A gazdaságot úgy szervezi meg, hogy legyen miből adni, de ugyanakkor határt szab a test kimeríthetetlen anyagi mohóságának, és a lelket magasabb rendű szellemi és erkölcsi értékek felé irányítja.

Ha a lelki élet nélkül bolyongó és ezért depressziós, illetve a test rabjává vált, kábítószeres, iszákos vagy hajléktalanná tett, nyomorba döntött emberek megmentésén és erkölcsi színvonalunk emelésén tevékenykedünk, illetve olyan társadalmat építünk, amelyben az egyén úgy érheti el saját célját, hogy értéket teremtve a közjót szolgálja, akkor egyúttal az egész emberiség boldogabb jövőjéért is dolgozunk.

A keresztények a lelkek fejlődésén is dolgoznak, ezzel elősegítik a jobb, igazságosabb, emberibb társadalom kibontakozását. Mert Madách Imre *Az ember tragédiája* c. színművében művészien megfogalmazott mondanivalója szerint: **Hiába változtatjuk a külső kereteket, hiába változtatunk társadalmi struktúrát, hiába lesz diktatúrából demokrácia, ha az emberi lelkek mélyén semmi sem változik, akkor a primitív, önző lelketlenek és az erkölcstelen ügyeskedők úgyis mindent elrontanak.**

III. A szolidaritás és a szolidarizmus

Kifejezetten a **szolidaritás** elvéről először II. János Pál beszélt: *„Ez nem holmi szájalom és bizonytalan irgalmasság vagy fölületes részvét annyi szenvedő ember iránt, hanem ellenkezőleg: eltökélt akarat és állandó gondoskodás a közjóért, azaz mindenkiért külön-külön és összességében, mert mindnyájan felelősek vagyunk egymásért.”*

A **szolidarizmus** olyan eszmerendszer, amely az egyént összeköti a közösséggel, a közösséget az egyénnel és ezen keresztül az egyéneket egymással. A szolidarizmus lényegéhez tartozik ez a kölcsönös viszony. Ez azt jelenti, hogy az igazságos társadalom érdekében **legyünk szolidárisak, de megfelelő követelményeket kell teljesíteniük azoknak is, akik iránt szolidárisak vagyunk.**

Az elmondottakat a jezsuita szerzetes Muzsly István professzor *Gazdaság és erkölcs* című könyvéből vett idézettel egészítjük ki:

*„A szolidarizmus az evangéliumból sarjadt ki és fejlődött tovább a középkor keresztény bölcselőin keresztül a keresztény társadalombölcselet rendszerévé. Korunkban a szolidarizmus társadalmi és gazdasági rendszerének legjelentősebb teoretikusa a jezsuita Heinrich Pesch (1854–1926). Alapvető munkája: *Lehrbuch der National-ökonomie, I–V., 1922–1926.*”*

A szolidarizmus eszmerendszerének alapelve az ember és a közösség szolidaritása, kölcsönös felelőssége és egymásrautaltsága, valamint a szubszidiaritás (kisegítés) elve.

A szolidaritásnak részei a karitatív viselkedés és az egyház társadalmi tanítását megvalósító keresztényszociális gondolkodás, az együtt érző segítségnyújtás. Mindezeket a szolidarizmus fogja össze egységes rendszerbe az egyén és a közjó viszonylatában. Foglaljuk össze az igazságos, valóban emberi társadalom három alaptételét az elmondottak szerint:

1. **A szolidarizmus jelentőséget tulajdonít a családi adórendszernek, a szülési és gyermeknevelési**

pótlék nagyságának. Részesüljenek megfelelő támogatásban a szolidaritás célzatú társadalmi szervezetek, valamint a produktív szociálpolitika, mely azt segíti, aki saját tevékenységével hozzájárul saját felemelkedéséhez! Legyen igazságos nyugdíjrendszer, megfelelő egészségbiztosítás! Fontos a Vöröskereszt hatásos működése, az önkormányzatok szociális szolgáltatása, hajléktalanszállók építése és fenntartása. Működjenek jól a civil karitatív egyesületek, a szakszervezetek, az állampolgárok jogait védő egyesületek stb.! A munkahelyteremtés legyen állami és önkormányzati kötelesség! Építsük ki a produktív szociális gazdaságot a közmunka továbbfejlesztésével is! Hozzunk létre minél több szociális szövetkezetet, mely nonprofit, és kiváltja a munkanélküli segélyezést!

- 2. Legyen olyan a társadalmi struktúra, hogy az egyén akkor érhesse el saját célját, ha értéket teremtve a közösséget, a közjót szolgálja!** Tehát a közösségnek segítenie kell az egyént, hogy kibontakoztassa saját képességeit és tehetségét, viszont az egyén által létrehozott értékek – a saját gyarapodás mellett – váljanak a közösség javára.
- 3. Minden munkaképes egyén olyan arányban részesüljön a javakból, amilyen értéket teremtett a társadalomnak, illetve amilyen mértékben előmozdítja a közjót.** E szerint a szolidarizmus elítéli és igazságtalannak tartja a spekulánsok által szerzett milliárdokat, ha ezért a társadalom számára nem végeztek ezzel egyenértékű munkát. II. János Pál *Gaudium et Spes* kezdetű enciklikájában a közjót így határozta meg: „A közjó azon társadalmi életfeltételek összessége, melyek mind a csoportoknak, mind az egyes tagoknak lehetővé teszik, hogy teljesebben és könnyebben elérjék tökéletességüket”.

A **szolidarizmus** olyan társadalmi, politikai struktúrát tart helyesnek, amely gátolja, illetve lehetetlenné teszi a haszontalan pénzügyi és egyéb látszattevékenységeket, melyekkel érdemtelenül lehet milliárdos vagyont szerezni.

A **szubszidiaritás elve** azt kívánja, hogy mindazt, amit az egyes ember vagy pedig egy kisebb közösség céljának megfelelően meg tud valósítani, azt a nagyobb közösség vagy az államhatalom ne sajátítsa ki önmagának. Ha ezt tenné, megsértené az ember személyi szabadságát, felelősségtudatát és lehetetlenné tenné az öntevékenységet. Az államhatalom támogassa azonban az embert és a kisebb közösségeket, amennyiben erre rászorulnak, és tevékenységük megfelel a közjó érdekeinek!

Az **államhatalom** elsődleges feladata a jogrend védelme, a közbiztonság és a közjó szolgálata. Ez azt jelenti, hogy **teremtse meg azokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az emberek és a közösségek képességeiket a lehető legjobban kibontakoztathassák önmaguk és az egész társadalom javára.**

A szolidaritást azonban ne tévesszük össze a bűnös összefogással. Ily módon elítélendő az, ha a pártérdekeket az ország érdeke elé helyezzük. Ezt ne nevezzük pártszolidaritásnak. Ha a párttagok érdemtelenül és igazságtalanul nagyobb előnyöket élveznének, mint amennyi megilletné őket, akkor ez nem szolidaritás, hanem maffiarendszer!

IV. Jövőnk záloga – ifjúságunk – nevelése a szolidarizmus eszménye szerint

Az ifjúság egyre növekvő drogfogyasztása erőteljesen jelzi a posztmodern kiigazítás szükségességét, a keresztény értékrend megbecsülését. Fiatalságunk viselkedésében, értelmetlen falfirkálásaiban, drogliberalizáció-követelésében a csak materiális szemléletű, erkölcs nélküli fogyasztói társadalom csődje, a nevelés tehetetlensége tükröződik. Posztmodern társadalmunkból már nem zárható ki a keresztény világnézet mint a modernség továbbfejlesztése. Ezt bizonyítják az egyházi iskolák nevelési sikerei.

Az ember személyisége akkor bontakozik ki, ha van miért lelkesednie, vannak példaképei. Az egyházi iskolák Jézus életét és tetteit mutatják be példaképnek. Ez egyik oka eredményességüknek. Életem tanári működése során tapasztaltam, hogy a tanár személyisége akkor hatásos a nevelésben, ha önmagának is vannak példaképei, és lelkesedik valamilyen igaz, jó és tiszta ügyért – például a szolidarizmus minél tökéletesebb társadalmi megvalósításáért. Ennek érdekében javasoljuk a nevelési tervbe az alábbiakat:

1. Szolidaritásra nevelés
2. Erkölcsös magatartására nevelés
3. A kalitkába zárt lelkek kiszabadítása.

1. Említettük, hogy a szolidaritás egyszerre érinti az ember személyiségét és társadalmiságát. Ez kölcsönös összetartozást és kötelezettséget jelent. Az emberi kapcsolatokat a szolidaritásra kell építeni, és tisztelni kell az emberi méltóságot. **A közösség pedig a szerint becsülje meg az egyént, hogy milyen mértékben növeli a társadalom értékgazdagságát.** A szolidaritásra nevelt tanulóktól elvárható, hogy közreműködjenek az agresszív diáktársaik által igazságtalanul bántalmazottak megvédésében.
2. Az erkölcsi magatartásra nevelés azt jelenti, hogy a tudatos erkölcsi normák automatikusan működő tudatalattivá formálódnak. Ilyen **belső indíttatású ember** akkor sem károsít meg másokat vagy a közvagyonot, ha erre törvényes lehetősége van. Törvényes, de erkölcstelen tettek akkor lehetségesek, ha a törvények megalkotásánál tudáshiány van, illetve ha azokat előre megfontoltan így fogalmazzák meg. Avery Dulles, S.J. írja *A vallás és politika alakítása* című cikkében: „Az egyik kultúra, a konzervatívabb, azt tartja, hogy a **jogrendnek és a politikának összhangban kell lennie az igazságossággal és az erkölcs transzcendens, Istentől származó rendjével, szabad nemzetként való fennmaradásunk feltétele a közérkölcstől való ápolása.**”. Napjainkban tanúi vagyunk egyes országok gazdasági felemelkedésének, mások viszont egyre jobban lemaradnak, még akkor is, ha ugyanolyan objektív körülmények között élnek, hasonló termelési és társadalmi viszonyok hatnak rájuk. Az elemzés azt mutatja, hogy egyéb tényezők hatásai mellett fontos szerephez jut az oktatás-neveléssel befolyásolt és a jogrendben megjelenő **tipikus erkölcsi nézet** és az ezzel kapcsolatos pszichológiai tulajdonságok. Felemelkedésünk alapjait az iskolákban kell minél előbb leraknunk.
3. A fiatalok kalitkába zárt lelkét nekünk kell minél előbb kiszabadítanunk. Őket a fogyasztói társadalom túlságosan materiális légköre, a drogliberalizációt követelők mentalitása fogja be és zárja az értéktelenség kalitkájába. Őket a silány, hamis délibáb foglalja le nap mint nap. Ha az iskolában nem kapnak követendő eszményképeket, nem tudnak magukkal mit kezdeni, és mivel nincs helyes értékrendjük, jobb híján például a falakat firkálják. Beszűkült látóhatárunkkal észre sem veszik a kalitkájukon kívül fekvő világegyetem, élővilág, az emberi szellem alkotásainak megdöbbentő nagyszerűségét. Igaz, sokuknak még szárnya is alig van a kalitka elhagyásához. Rabságuk megelőzése, illetve kiszabadításuk szolidáris követelmény, egyúttal iskolai feladat is. Keresztényszociális eszmerendszerrel, a szolidarizmussal kinyithatjuk az áldozatok vasrács nélküli börtönének ajtajait. Felemelkedésükhöz az említett **belső indíttatású honfitársakra van szükség. Legyen ez nevelésünk egyik központi feladata!**

V. A szolidarizmus filozófiai alapja a perszonalizmus – a Biblia és pápai enciklikák nyomán.

(Avagy hogyan építhetünk igazságos, emberséges, békés társadalmat.)

A szolidarizmus az igazságosabb, emberségesebb, boldogabb társadalom képét vetíti elénk, perszonalista filozófiára épülve.

A perszonalizmus Isten személyisége alapján hangsúlyozza az emberi személy méltóságát, hirdeti a dialógusi (párbeszéd) gondolkodást. A jó irányú dialóguskészség alapja a felelősségnek, a szolidáris gondolkodásnak, a nyitottságnak és az együttműködésnek. Így oldhatjuk meg az emberiség közös kérdéseit.

A modern ember az anyagi tárgyak bírásának túlzott vágyától szegényedik el. A rossz irányban deformálódott társadalomban nem az emberi személyt becsüljük meg, hanem a beosztását, illetve azt a funkcióját nézzük, amelyet a társadalomban betölt. A hivatali rang, foglalkozás, a vagyon alapján ítéljük meg az embereket. Pedig nem ezek a személyiség fokmérői.

Becstelenséggel is lehet sok pénzt szerezni, magas rangot elérni. Sokakat elkápráztat az anyagiasság délibábjába. Az ember csak úgy bontakoztathatja ki saját személyiségét, ha értékes személyiségek fejlődését segíti, és nem követi az értéktelen, silány személyiségű, sokszor nagyhangú embereket még akkor sem, ha nekik magas rangjuk van.

Jellegetes perszonalista Emmanuel Mounier (1905–1952), aki a negyvenes években nagy feltűnést keltő kijelentést tett, miszerint **az európai műszaki technika fejlődését a keresztény társadalomszemlélet**

mozdította elő. A „*Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!*” parancs dialektikája magában foglalja mind az egyén, mind a közösség javát. **Ezért előztük meg előrehaladásban a többi civilizációt.**

A perszonalizmus szembefordul mind az individualista, mind a kollektivistá ideológiával. A nyáj-kollektivitás egymásmellettségét a perszonalista szemtől-szembe viszonyoknak kell felváltania. A másik személy megbecsülése, a dialógusi kapcsolat kiépítése határt szab az individualizmusnak. Az emberi személyiség tiszteletben tartása viszont a kollektívizmusnak szab határt. Perszonalisták a marxistákkal szemben azt állítják, hogy a tulajdonviszonyok megszüntetése nem szünteti meg az elidegenülést. Alapvető hibának róják fel, hogy a marxizmusban nincs funkciója a szeretetnek, holott csak a szeretet képes biztosítani azt, hogy egyetlen embert se kezeljenek tárgyként.

A bürokrácia elhatalmasodása igazolja Mourier szavait: „*Félnünk kel attól, hogy az emberi viszonyok kormányzását a dolgok adminisztrálása fogja felváltani. Egy ilyen világban – ha életképes lenne – az embert hamarosan tárgyként kezelik.*”

Az embereket tárgyként kezelő bürokraták burjánzása napjainkban is tart, ők az emberiség rákos sejtjei.

A perszonalista alapú szolidarizmus eszméjének magyarországi továbbfejlesztésén az ötvenes években Dombi József és Bálint József jezsuita atyák munkálkodtak. Erről a besúgók értesítették a moszkovita szocialistákat, akik elkobozták írásaikat, és őket börtönbe vetették. Szerintük a perszonalista szolidarizmus három összetevője a következő:

1. A szolidaritás eszmerendszere
2. A szolidaritás gazdasági és társadalmi rendezési elve
3. A szolidáris erkölcsi magatartás

V./1. A szolidaritás eszmerendszere

A szolidarizmus eszmerendszerének célja a békés, kiegyensúlyozott, igazságos e világi élet kibontakoztatásának elősegítése. Éppen ezért épít a társadalmi együttélést is megjavító, felemelő újszövetségi törvényekre, melyeknek oly nagy volt a hatásuk az emberiségre, hogy keletkezésük idejére helyezzük időszámításunk kezdőpontját.

Amikor Jézus eljutott Názáretbe is, ahol nevelkedett, szokás szerint bement szombaton a zsinagógába és olvasásra jelentkezett. Izaiás könyvét adták neki. Kinyitotta a könyvet, és arra a helyre talált, ahol ez van írva (Lk 4, 16-24):

I. Az Úr lelke rajtam:

*Ő kent fel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek,
Ő küldött engem, hogy meggyógyítsam a megtört szívűeket,
Szabadulást hirdessek a raboknak és a vakoknak megvilágosodást,
Hogy szabadulást hirdessek az elnyomottaknak,
Hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét és bosszújának napját.*

A sok közül idézzünk egy olyan új törvényt, amely nagy lépést jelentett a békés emberi társadalom megvalósulása felé (Mt 5, 17):

Hallottátok a régieknek szóló parancsot: ne ölj. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsátok törvényszék elé, aki haragot tart. Aki felebarátját butának mondja, állítsák a nagytanács elé. Aki pedig istentelennek mondja, méltó a Gehenna tüzére...

A *Gehenna* héber szó, a Jeruzsálem mellett húzódó Hinnom-völgyet jelenti, amit szemétegető helynek használtak. Az isteni értékítélet elégetendő, értéktelen szeméthez hasonlítja azokat, akik a társadalom békéjét felebarátaik igazságtalan becsmélésével mérgezik.

Az effezusiakhoz írt levélben ez áll (Ef 5, 9):

Úgy éljetez, mint a világosság gyermekei! A világosság gyümölcse csupa jóságban, igazságban és egyeneslelkűségben mutatkozik meg.

Mondanunk sem kell, hogy mennyivel boldogabb, nyugodtabb és szebb volna a világ, ha az emberi szívekben az Isten országát építő világosság fiai többen lennének.

Lukács evangéliumában ez olvasható (Lk 17, 20):

A farizeusok megkérdezték Tőle, mikor jön el az Isten Országáa. Ezt válaszolta: „Isten Országáa nem jön el szembetűnő módon. Nem lehet azt mondani: Nézd, itt van vagy amott. Isten országáa bennetek van.”

Isten Országát építsük bölcsességgel (Jak 3, 17-18):

Az a bölcsesség azonban, amely fölülről származik, először is ártatlan, aztán békeszerető, szerény, engedékeny, irgalommal és jótékonyssággal teljes, nem kérkedő és nem alakoskodó.

Az igaz élet magját békében vetik el a békeszeretők.

V./2. A szolidaritás társadalmi, gazdasági rendezési elve

Az Isten országának földi építéséhez szükséges gazdasági, társadalmi rendezési elveket a szolidarizmus szolgáltatja azzal, hogy sajátos, új jellegű megállapításokat tesz az ember és a társadalom viszonyáról. Ezek nagy része megtalálható a pápai enciklikákban.

A szolidarizmus szerint helytelen, ha a gazdaságban egyetlen kizárólagos cél a minél nagyobb haszonszerzés. Vegyük figyelembe az emberközpontú perszonalizmust!

II. János Pál – Centesimus Annus:

De mégsem a haszon a vállalkozás egyetlen fokmérője. Előfordulhat ugyanis, hogy a gazdasági számítások helyesek, de a vállalkozás legértékesebb vagyónát jelentő embereket méltóságukban megalázzák és megsértik. Ez erkölcsileg nemcsak megengedhetetlen, hanem nagy valószínűséggel a vállalkozás hatékonyságának is kárára van. A vállalkozás célja ugyanis nem kizárólag haszonszerzés, hanem cél maga a vállalkozás, mint emberek közössége...

Teljes joggal beszélhetünk az ellen a gazdasági rendszer ellen vívott harcról, amely abszolút elsőbbséget biztosít a tőkének, a termelőeszközök és a föld birtoklásának az emberi munka szabad, személyes jellegével szemben.

Eszerint a szolidarizmus egyaránt elítéli a kapitalizmus vadhajtasait, valamint a bolsevik államkapitalizmust vagy más néven a moszkovita szocializmust.

A szolidarizmus az egyéneken túlmenően a népeket is védi. Az Európai Unióhoz csatlakozás miatt különösen megszívlelendő VI. Pál üzenete. Tegyük meg mindent kultúránk megőrzése érdekében!

VI. Pál – Populorum progressio:

Legyen gazdag vagy szegény, minden népnek megvan a maga őseitől öröklött kultúrája, vagyis annak intézményei az anyagi lét kielégítésére és vannak szellemi életének megnyilvánulásai. Súlyos hiba volna az utóbbiak feláldozása anyagi értékek kedvéért. Ha volna nép, amelyik ebbe beleegyezik, legjobbak énjét veszítené el, s azt áldozná föl a jobb megélhetésért, amiért egyáltalán érdemes élni... A szegény népek sohasem lehetnek eléggé óvatosak azzal a kísértéssel szemben, amely a gazdag népek felől bukkan föl.

Az 1971-es püspöki szinódus még ennél is határozottabban fogalmaz, és felveti a gazdag nemzetek felelősségét – *Justitia in mundo*:

Érthetetlen, hogy a gazdag nemzetek hogyan merhetik egyre inkább kisajátítani maguknak az egész világ anyagi értékeit, míg ugyanakkor a többi népek nyomorba süllyednek, magának a földi életnek az alapjait pedig pusztulás fenyegeti.

Ha a kis népek vezetői behódolnak a nagy államok gyarmatosító követeléseinek, akkor katonai megszállás nélkül is lehetnek gazdaságilag kiszolgáltatott országok. Ma is nyögjük 1990 utáni állami vagyónunk elherdálását, melyből korrupciós vezetőségünk és a külföldi vállalatok húztak hasznot.

Fogadjuk meg XXIII. János tanácsait – *Pacem in terris* pápai enciklika:

A keresztényszociális tanítás előtt célként egyfajta rendstruktúra lebeg, amely az igazságban gyökeredzik, az igazságosság irányelvei szerint épül fel, az élő szeretet tölti ki, és végül a szabadságban valósul meg. Az egyes

emberek közötti kapcsolatokat a szeretet határozza meg és nem a félelem. Ugyanis a szeretetnek mindenekelőtt az a sajátja, hogy az embereket őszinte, sokrétű együttműködésre ösztönzi, amiből tömérdek anyagi és szellemi jó sarjad ki.

V./3. A szolidáris erkölcsi magatartás

A szolidarizmus lényegéhez tartozik a szolidáris (solidare = szorosán összeilleszteni) erkölcsi magatartás. Ez együtt érzésben, tevékeny szeretetben nyilvánul meg. Ha valaki szolidáris a mások igazságával, akkor azonosul vele, és igyekszik valamit tenni is érte.

A szolidarizmus jól körülírt erkölcsi magatartás is, amely a keresztény etikára épül.

A keresztényeket örök isteni törvények irányítják, és ha az emberi törvények ezzel ellentétesek, akkor az isteni törvényeket követik. A Rákosi-rendszerben olyan törvények voltak érvényben, melyek alapján ártatlan embereket lehetett törvényesen agyonverni, kivégezni. Ma olyanok vannak, amelyekkel törvényesen, de erkölcstelen módon, a közösség kárára, igazságtalanul és érdemtelenül lehet meggazdagodni.

Ahol ilyen törvények vannak, azt nem szabadna jogállamnak nevezni. Az ember által alkotott törvényeket mindenek fölé helyezni – a modern bálványimádás egyik fajtája. Ezek az erkölcstelen bálványimádások a keresztényszociális gondolkodással ellentétesek.

II. János Pál – Sollicitudo rei socialis:

Nem kétséges, hogy a szolidaritás keresztény erény. Hiszen már az eddig mondottakból is kitűnik kapcsolata a szeretettel... A hit fényében a szolidaritás arra törekszik, hogy felülmúlja önmagát, hogy a sajátos keresztény értékrendet elfogadja.

Az immanens, e világi szolidaritás szükségességének ismertetése után elérkeztünk a transzcendens, a túlvilági indíttatású szolidaritáshoz, melynek annyi szép példáját találjuk az Újszövetségben. Ilyen az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszéd. A bibliai gazdag nem volt szolidáris a koldus Lázárral, aki szívesen jöllakott volna az asztaláról lehulló morzsákkal. Akkor még kukák sem voltak, amiben turkálhatott volna.

Múltkor a metró Örs vezér téri végállomásán beléptünk a szinte üres kocsiba, melynek egyik sarkában egy fiatalember mélyen aludt, látni lehetett, hogy hajléktalan. Két marcona őr nehezen tudta felrázni mély álmából, mikor kikergették őt a fagyba, a hidegbe. Az egyik közben még meg is jegyezte: Ráadásul még büdös is. Hogy ne lenne büdös, mikor nincs hol megmosakodnia, a hajléktalanszállók akkor éjjel már megteltek. Jézus a legteljesebb szolidaritással szinte azonosul az ártatlanul megaláztatokkal:

Bizony mondom nektek: Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.

Miután az enciklikák nyomán elének tárult a követendő út, amit az Egyház már két ezredév óta hirdet, meg kell jegyeznünk, hogy nem sokat valósítottunk meg belőlük. Magyarozatképpen az 1900-as években Angliában élt Chesterton könyvének Hevesi Sándor által írt előszavát idézzük:

„Chesterton fejtegetéseinek magva az, hogy a régi keresztény tradícióval szemben a modern gondolkodók és modern irányzatok sokkal tökéletlenebb, gyöngébb és egyoldalúbb reformokat ajánlanak. A modern ember nagy tragikomikus válsága, nem utolsó sorban, abban nyilvánul meg, hogy felül a néhány évtizedes szólamoknak, és retteg a kétezer éves igazságoktól.

A keresztény igazságok, akármilyen régiak, ma is csak olyan forradalmiak, mint voltak kétezer évvel ezelőtt, s ezek nélkül az igazságok nélkül nincs haladás, nincs jövő. Chesterton katolicizmusa életküzdelem eredménye. A katolicizmust ő nem tanulta, hanem felfedezte. Azt hitte, valami új, valami forradalmi eszmére bukkant, s csak utána vette észre, hogy a kereszténység mindenben megelőzte, s az Egyház mindent felfedezett, jóval előbb. Erről ő maga így írt: »Munkám egész történetén fonálként vonul végig a mulattató szomorúság. Minduntalan kirohantam az építészeti szobámból új torony tervével, s csak akkor hökkentem meg, midőn ott állt a torony napfényben ragyogva, tündökölve, ezerévesen.«”

VI. A szolidarizmus magyarországi iránymutatásait tíz pontban foglaltuk össze
A jelenlegi magyar viszonyok továbbfejlesztéséhez tíz pontból álló alapkövetelményt állítottunk össze. Erre építve lehet kidolgozni a szolidarizmus egyre erőteljesebb megvalósításért folytatandó politikát.

KERESZTÉNY SZOLIDARIZMUST MAGYARORSZÁGON, KERESZTÉNYSZOCIÁLIS GONDOLKODÁSSAL!

A KÉSZ Bp. XVI. Csoport keresztényszociális tíz pontja

1. Mindennél fontosabb az ember, tehát fontosabb a tőkénél, a vagyonnál, a hatalomnál, az államnál, a szabályoknál. Ezért ne a tőke, hanem a munka legyen a gazdasági rend alapja!
2. A magántulajdon jogos, de vannak korlátjai. Az állam joga és kötelessége, hogy megfelelő intézkedésekkel biztosítsa: a magántulajdon joga ne fajuljon mások kizsákmányolásává és kirívó társadalmi egyenlőtlenségek forrásává.
3. A féktelen birtoklás vágy igazságtalanságot, elégedetlenséget és viszályt szül. Határozottabban kell fellépni nemcsak a korrupció, hanem az értéktelen látszatevékenységek nagy összegű díjazása ellen is.
4. Az etikát elsőbbség illeti meg a társadalmi, gazdasági és pénzügyi folyamatokban. Ha a technikát etikai megfontolásoktól függetlenül alkalmazzák, akkor környezetrombolás, végtromlás fenyegeti az emberiséget.
5. Igazságosság nélkül nincs tartós béke és nincs emberhez méltó élet. Ami igazságtalan vagy erkölcstelen, az ne lehessen törvényes! Erkölcstelenséggel, hazugsággal szerzett hatalmat vagy tisztséget még a parlament sem legitimálhat.
6. A keresztény humanizmus szellemében működő társadalomban mindent meg kell tenni a családok védelméért, az egészséges és tartós házastársi viszony ápolásáért, a gyermekek neveléséhez szükséges idő és anyagi segítség biztosításáért.
7. Új közszellemre van szükség, hogy minden szinten működőképes demokratikus közösségek szülessenek. A keresztény szolidarizmus egyik célja, hogy ilyen közösségek működése által az igazság, az igazságosság, a szeretet és a szabadság négyes pillérére nyugvó társadalmat teremtsen. Keresztényszociális államban a társadalmi segítség alkotmányos kötelezettség.
8. A szolidarizmus egyik alapvető tétele a szubszidiaritás elve. E szerint azokat a feladatokat, amelyeket az egyén vagy a család jól el tud látni, ne vállalja más, nagyobb közösség, azokat a feladatokat pedig, amelyeket kisebb autonóm közösségek jól meg tudnak oldani, ne vállalja magára az állam! A nagyobb méretű közösség csak ott és annyiban lépjen közbe, ahol és amennyiben az egyén vagy kisebb közösségek nem tudnak megbirkózni valamely feladattal!
9. Mindent meg kell tenni a népcsoportok, kisebbségek értékeinek és kultúrájának megőrzése érdekében. A magyar nyelv, amelyből csodálatos irodalom született, magyarságunk egyik legnagyobb kincse. Értékes termőföldünk gazdasága táplálja a minden vihart kiálló népünk életeréjébe vetett hitet!
10. Nekünk, magyaroknak fáj, hogy sok magyar testvérünk kisebbségi sorban él, de a határok megváltoztatása háború nélkül lehetetlen. Olyan Európát akarunk, amelyben az országhatárok már nem sorompók, minden nemzet megőrizheti szuverenitását és kultúráját, valamennyi kisebbség nemzetközileg elismert jogokkal rendelkezik, és minden nép tiszteli, egyenlőnek tekinti, támogatja egymást.

VII. Bemutatkozás

A KÉSZ Bp. XVI. Csoportja az alábbi vers Útjelzőtábláját követi:

Útjelzőtábla

Bódás János református papköltő verse

Vigyáz a falvak szélén, s ott áll
A szétfutó keresztutaknál.
Vigyáz, mindig útfélen állva,
S utat mutat mellén a tábla.

Lábára indák tekerőznek,
A barmok hozzá döngölöznek,
Vállára galamb, varjú száll,
Az útról ráfröccsen a sár,
Nap fakítja és veri zápor,
Megrepedez a tél fagyától,
Kölykek vágnak belé sebet,
Beszennyezik kósza ebek,
De jó s balsorsban egyaránt
Áll és mutatja az irányt!

Mellette bölcsek és bolondok
Cipelnek álmot, vágyat, gondot,
Jönnek és mennek ifjak, vének,
Nászmenetek és temetések,
Ő áll és tűr, s nem válogat,
Mindenkinek utat mutat.

Útjelzőtábla lettem én is,
Ott, hol az út Isten felé visz.

Embersorsok útfelén állva
Mutatok mindig-egy irányba:
Krisztus felé... Nap szúr, ver zápor,
Didergek a közöny fagyától,
Bűn-indák reám tekerőznek,
Rút vágyak hozzám döngölöznek,
Vállamra néha varjú száll,
S fülembé azt kiáltja: kár,
Az élet sara rámfecseg,
Megsebeznek gonosz kezek,
De jó s balsorsban egyaránt
Állok, s mutatom az irányt,
Akik mellettem elhaladnak,
A tévedt tékozlófiaknak.

Mellemről Isten lángírása
Beragyog ködbe, éjszakába,
S szinte kiáltja: emberek,
Mindnyájan erre menjetek,
Bűnösök, bénák, betegek,
A Krisztus jár előttetek,
Csak a nyomába lépjetek,
Nála lesz békességetek,
Csak bizzatok és higyjetek
S szeressetek, szeressetek!

1935

Dr. Nemesszeghy György
a KÉSZ Bp. XVI. elnöke

* * *

Kiadványunk megjelenését támogatta az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Együttműködési Alap és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

